

Aleg. 174.

Sprawozdanie

Komisji administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawie zapobieżenia nadużyciom przy koncesyonowaniu, wykonywaniu wyszynku i sprzedaży słodzonych napojów i piwa zagranicznego.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 23. Stycznia 1886. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę : „Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesji Sejmu przedłożył odpowiednie wnioski, jeżeliby zbadanie stanu rzeczy okazało potrzebę innych środków zaradczych, ku uchyleniu szkodliwych następstw zbytńskiego mnożenia się koncesyonowanych wyszynków i handlów z dozwoloną sprzedażą trunków“.

Uchwała ta wywołaną została na skutek sprawozdania Komisji administracyjnej (l. S. 1.197. Aleg. 168 ex 1885/6) o przekazanym jej przez Wysoki Sejm wniosku posła Lassockiego, tego przedmiotu dotyczącego.

W wykonaniu tego polecenia przeprowadził Wydział krajowy dochodzenie, zapytując przedewszystkiem Wydziały powiatowe, jakich środków użyćby należało dla położenia tamy nadużyciom na szkodę prawa propinacyjnego, zdrowia i moralności publicznej popełnianych, wezwał zarazem też Wydziały, ażeby dostarczyły fakta i doniesienia oparte na doniesieniach właścicieli propinacyi.

Odpowiedzi od 65 Wydziałów powiatowych nadeszłe nietylko stwierdziły, iż stan rzeczy w sprawozdaniu Komisji administracyjnej w roku zeszłym przedstawiony był z rzeczywistością zgodny, fakta liczne i spostrzeżenia na nich oparte w tych odpowiedziach przytoczone dowodzą nadto, że nadużycia od roku przeszłego nie ustają, ale przeciwnie we wielu formach jeszcze szkodliwiej występują.

Komisya administracyjna powołując się na przedstawienie rzeczy w swoim poprzedniem wyż cytowanem sprawozdaniu wyrażone stwierdza zarazem, że zażalenia, w sprawozdaniu Wydziału krajowego pod l. 1 do 6 streszczone, są oparte na doświadczeniu, spostrzeżeniach i faktach w całym kraju zebranych.

Co do propozycyi zaradczych, na podstawie dezyderatów Wydziałów powiatowych w rzezonem sprawozdaniu Wydziału krajowego streszczonych pod lit. a. do g., jest Komisya administracyjna tego zdania: że niektóre z nich dałyby się przeprowadzić tylko w takim

razie, gdyby się powiodło uzyskać u Wysokiego c. k. Rządu niektóre uzupełnienia lub zmiany poszczególnych przepisów i normatywów, inne zaś na podstawie dziś obowiązujących przepisów mogą i powinny być przez c. k. Rząd uwzględnione i wykonane — a ścisłość i sprężystość władz politycznych przy tem wykonaniu pod wielu względami mogłaby już skutecznie zapobiedz szerzącemu się złemu.

Ingerencya c. k. Rządu przedewszystkiem okazuje się konieczną w celu wydania nowych przepisów normatywnych lub też regulatywów — orzekających jasno i ściśle o charakterystycznych cechach różnicy, jaka zachodzi między napojami tak zwanymi propinacyjnymi, a między napojami słodzonymi, gdyż organa wykonawcze c. k. Rządu tłumaczą we wielu wypadkach swe orzeczenia twierdzeniem, że w obec postępów, jakie nauka chemii w nowszych czasach zrobiła, rozróżnienie napojów fabrycznie w drodze destylacji preparowanych i słodzonych — od trunków zaprawianych przez prostą przemieszkę ingrediencji i chemikaliów, jak n. p. eterycznych olejków, gliceryny, kwasu siarczanego, różnorodnych farb i t. p., co raz staje się trudniejszym.

Przy tegoczesnej tendencji prawodawstwa pod względem przemysłowym, dążącego do ścisłego oznaczenia granic dla poszczególnych gałęzi przemysłu i zarobkowości, odpowiadałoby to tak duchowi jakoteż i treści ustaw i przepisów — gdyby Wysoki c. k. Rząd tak ze względu na powstrzymanie szkodliwego fałszowania napojów jakoteż ze względu ubezpieczenia praw nabytych, wydał normatywne zarządzenia, według których organa wykonawcze przy orzeczeniach co do różnicy między trunkami, których sprzedaż cząstkowa jest dozwoloną, a między napojami propinacyjnymi, jednolicie postępować były obowiązane.

Zaprzeczyć się nie da, że praktykowana coraz więcej dowolna zaprawa wódki przez prostą przymieszkę substancji słodzących i aromatyzujących, bez możności jakiegokolwiek kontroli teje zaprawy — przy możności przekonania się czyim fabrykatem są podobne preparaty, w najczęstszych wypadkach nie daje żadnej gwarancyi co do jakości i nieszkodliwości użytych materyałów — a w razach karygodnych utrudnia dowód przewiny.

Zaprzeczyć się również nie da, że przy dowolnej przymieszce stopień zawartego w napojach alkoholu do ocenięcia jest trudnym, tak że te sztucznymi sposobami pozór siły alkoholicznej otrzymujące napoje, obrachowane na największą taniłość, przez ułatwienie nabycia demoralizują ludność najczęściej ze szkodą zdrowia konsumentów.

Z tych więc przyczyn już ze względów na dobro publiczne wydanie takich, charakterystyczne znamiona napojów słodzonych określających i szkodliwej zaprawie dowolnej zapobiegających przepisów, dziejszemu stanowi rzeczy odpowiednich jest wskazaniem i koniecznem.

W Galicyi co do dowolnej sprzedaży słodzonych napojów obowiązuje dekret kancelaryi nadwornej z r. 1839 l. 23.627 (Z. U. K. 1839 w. 378), który w moc orzeczeń Trybunału administracyjnego przez później wydane przepisy uchylonym nie został. Dekret ten przepisuje, że drobna sprzedaż tychże słodzonych napojów w zapieczętowanych fiaszkach, dozwoloną jest tylko kupcom korzennym lub na prowincyi kupcom towarów mieszanych.

Cechę charakterystyczną różnicy, jaka zachodzi między kupcami korzennymi i towarów mieszanych z jednej, a handlarzami pomniejszymi jak n. p. kramarzami, przekupniami i t. p. z drugiej strony — oznaczają przepisy sięgające po rok 1822 i wyżej do dziś dnia obowiązujące, z których wypływa, że handlarzom pomniejszym sprzedaż trunków w ogóle nie jest dozwoloną — co też przez c. k. Rząd nigdy zaprzeczonem nie było.

A jednak władze wykonawcze tłumaczą we wielu wypadkach te same przepisy w ten sposób, iż nie tylko upoważnionym do tego kupcom korzennym i towarów mieszanych ale i handlarzom pomniejszym sprzedaż drobną napojów bez poprzedniego uzyskania konsensu pozwalają.

Wielce więc z tego powodu byłoby pożądanem, ażeby Wys. c. k. Rząd, tak jak co do poszczególnych przedsiębiorstw przemysłowych to już uczynił, także i co do pojedynczych rodzajów handlów wydał postanowienia dzisiejszemu stanowi rzeczy odpowiednie, a zagwarantowaną przez c. k. rząd ochronę prawa propinacyi uwzględniające, według których zakres interesów dla każdego rodzaju handlów byłby unormowanym w ten sposób, iżby tylko rzeczywiści kupcy korzenni i towarów mięszanych sprzedają napojów trudnić się mogli.

Według postanowienia §. 24. ustawy przemysłowej z r. 1883. umocowanym jest Minister handlu za porozumieniem z Ministrem spraw wewnętrznych ze względów dobra publicznego dla całego państwa austriackiego, lub dla pojedynczych jego części, podciągnąć pod obowiązek uzyskania koncessyi także i inne jeszcze przedsiębiorstwa oprócz tych, które w oddziale c. §. 16. tejże ustawy są wyliczone. W obecnym wypadku należałoby dla Galicyi, dla której co do sprzedaży słodzonych napojów w opieczętowanych fiaskach o objętości 0.35 litra obowiązują osobne przepisy, zastosować także obowiązek uzyskania koncessyi, tak jak to w moc tejże samej ustawy w §. 16. i 17. co do ich wyszynku ma miejsce, gdyż właśnie brak tego postanowienia utrudnia władzom wykonawczym wszelką kontrolę i głównym do nadużyć staje się powodem, a oprócz zagwarantowanej ochrony prawa propinacyi, nakazują wydanie takiego zarządzenia względy na dobro publiczne, tak z powodów policyi zdrowia jak i moralności publicznej.

Nadużyciom przez pokątne wyszynki bądź pod pokrywą handlów hurtownych spirytusu, bądź pod pokrywą dozwołonej sprzedaży napojów słodzonych popełnianym, a które tak prawu propinacyi, jak funduszowi propinacyjnemu jak niemniej c. k. skarbowi znaczny czynią uszczerbek, dałoby się zapobiedz tylko przez umożliwienie ścisłego dozoru i kontroli, które w obecnym stanie rzeczy, przy braku odpowiednich organów, zwłaszcza w miastach i miasteczkach od siedziby c. k. Starostw oddalonych, nie są prawie do przeprowadzenia; zaradzić temu mogłoby jedynie ustanowienie straży zaprzysięgłej w sposób podobny i z takimi samymi prawami i obowiązkami jak je mają przyznane w moc ustaw straży polowa i straży leśna, co jednak tylko w drodze przyjęcia przez Sejm podobnej ustawy byłoby do przeprowadzenia.

Komisya administracyjna dzieląc zapatrywania Wydziału krajowego i uwzględniając słuszność przedstawień Wydziałów powiatowych, nie powtarza wszystkich rodzajów nadużyć i niedogodności. Wysoki Sejm i c. k. Rząd ze sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 7. Stycznia r. b. l. W. kr. 65.284 ex 1886., jako też ze sprawozdania Komisji administracyjnej z r. 1886. l. S. 1.197 Aleg 168 ex 1885/6. powziąć mogą całą ich rozciągłość; tutaj skostatować tylko należy, że od roku ubiegłego nie daje się spostrzeżeć zmiana ku lepszemu.

Jedną jednak z najwięcej uczuć się dających niedogodności podnieść należy, a tą jest trudność w uzyskaniu orzeczenia o właściwości napojów podejrzanych w handlu cząstkowym się pojawiających i przez c. k. urzęda zakwestyonowanych. Ekspertyzy bowiem rzeczoznawców trwają zbyt długo i wynagrodzenia są w stosunku do wartości ocenianego przedmiotu i kosztów analizy zbyt wygórowane. I tak n. p. w poszczególnym wypadku przez Wydział krajowy wspomnianym i przez Komisję administracyjną sprawdzonym, trwa ekspertyza od 17. Marca 1886. i po dziś o rezultacie jej ani c. k. urząd ani strony interesowane nie są powiadomieni, pomimo że tenże c. k. urząd posyłając w Marcu 1886. cztery próbki dołączył 32 zł. na koszt analizy i załatwienie tej sprawy wprost i przez zażalenie do władzy przełożonej rzeczoznawców dwukrotnie urgował. Według obowiązujących przepisów analizy podobne przez poblizkich z chemią obeznanych rzeczoznawców (farmaceutów), uskutecznione być powinny, co w każdym razie dałoby możność c. k. urzędowi skutecznego przyspieszenia tej czynności, od której orzeczenie ostateczne jest zawisłem.

Z tych więc powyżej wykazanych powodów przysła Komisya do przekonania, że chcąc skutecznie złemu zaradzić w trojakim kierunku działać należy a mianowicie:

a) Przez wezwanie Wysokiego c. k. Rządu, ażeby we własnym zakresie działania wydał normatywne rozporządzenie lub regulatywy w duchu wywodów w tem sprawozdaniu przedstawionych.

b) Przez wezwanie Wysokiego c. k. Rządu, ażeby istniejące przepisy, tej sprawy dotyczące, podał ponownie do wiadomości c. k. urzędów politycznych z poleceniem ścisłego i energicznego ich wykonania, do czego Rząd jest obowiązany tak ze względów na dobro publiczne, jak też nie mniej ze względu na dane przez swego komisarza, a do protokołu Sejmu z dnia 24. Maja 1874. wciągniętego przyrzeczenia imieniem Rządu krajowego i centralnego, że prawo propinacyi i jego wykonanie w całej swojej rozciągłości przez powołane ku temu organa chronione i bronione będzie.

c) Przez polecenie dane Wydziałowi krajowemu, ażeby sprawę zaprowadzenia straży zaprzysięgłej dla ochrony prawa propinacyi rozważył i zbadał, a według wyniku tych badań stosowne wnioski, ewentualnie za porozumieniem z c. k. Rządem, na najbliższej sesyi przedłożył.

Z tych więc powodów Komisya administracyjna wnosi:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi, ponawiając uchwałę swą z dnia 23. Stycznia 1886. w celu zapobieżenia należytego wykonania ustaw obowiązujących zapewnienia tak funduszowi propinacyjnemu, jako też właścicielom prawa propinacyi swobodnego korzystania z ich praw, następnie dla ochrony zdrowia publicznego przed fałszowaniem szkodliwymi substancjami słodzonych napojów spirytusowych, wzywa c. k. Rząd, ażeby wydał:

1. Rozporządzenie normatywne lub regulatywy określające właściwości napojów znanych pod nazwą napojów spirytusowych słodzonych, jak również określające znaczenie handlów korzennych i handlów mieszanych, którym jedynie, z wyłączeniem handlów pomniejszych, dozwoloną jest sprzedaż pomienionych napojów.

2. Rozporządzenia normatywne lub regulatywy przepisujące, ażeby kupcy i handlarze towarów mieszanych w swoich składach utrzymywali tylko napoje spirytusowe wyrobione fabrycznie, we flaszkach oznaczonej miary, opatrzonych pieczęcią i nazwiskiem firmy uprawnionego fabrykanta w myśl ustępu 5. rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z dnia 15. Maja 1886. r. L. 2408 i ażeby za właściwość napoju, jako do częściowej sprzedaży się kwalifikującego, odpowiadał fabrykant zarówno z handlarzem.

3. Polecenie Władzom wydającym koncesyę, aby przy dochodzeniach odpowiednio do §. 18. ustawy przemysłowej zwracały pilną uwagę na stosunki miejscowe, określone w punkcie 4. rozporządzenia c. k. Namiestnictwa z 15. Maja 1886. L. 2408 na stan zaludnienia miejscowości, uwzględniając informacye władzy gminnej i obszaru dworskiego, a mianowicie po przekonaniu się, czy i w jaki sposób przez właściciela prawa propinacyi lub w inny sposób potrzebom ludności zadosyć uczyniono.

4. Wzywa się c. k. Rząd krajowy, ażeby ponownie podał do wiadomości c. k. urzędów politycznych ustawy i przepisy co do zabezpieczenia prawa propinacyi i wyłącznego wyszynku napojów propinacyjnych obowiązujących, a mianowicie, ażeby polecił tymże c. k. urzędom, ażeby właścicielom propinacyi w razie dostrzeżonych na szkodę ich prawa, zdrowia publicznego, lub moralności nadużyć, skuteczną pomoc udzielały, ażeby na ich żądanie rewizye w handlach i koncesyonowanych wyszynkach zarządzały, do ekspertyzy podejrzanych trunków w różnych okolicach kraju rzeczoznawców stale wyznaczyły i takse odpowiedną za przedsięwzięcie ekspertyzy ogłosiły, i ażeby pilną na to bacność dawały, ażeby kupcy z po-

wodu ich właściwości handlów do sprzedaży napojów słodzonych nie upoważnieni jak n. p. handlarze pomniejsi, kramarze i tym podobni przemysłowcy, którzy właściwych cech kupców w myśl ustawy handlowej nie posiadają, do tej sprzedaży dopuszczani nie byli — oraz ażeby w handlach sprzedaż piwa zagranicznego we flaszkach tylko w gatunkach ciężkich, z po za granic państwa austryacko-węgierskiego sprowadzanych, dozwoloną była.

5. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby sprawę zaprowadzenia straży zaprzysięgłej dla ochrony prawa propinacyi rozważył i zbadał i według wyniku tych badań odpowiednie wnioski, ewentualnie za porozumieniem z c. k. Rządem, na najbliższej sesyi Sejmu przedłożył.

6. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ponawiając swoją zeszłoroczną uchwałę, ażeby w razach dochodzących do jego wiadomości o nadużyciach na szkodę prawa propinacyi u c. k. Rządu skutecznej pomocy żądał.

Petycja Nr. 461, właściciela dóbr i propinacyi Leska tem sprawozdaniem załatwioną zostaje.

Lwów dnia 19. Stycznia 1887.

Przewodniczący:

E. Czerkawski w. r.

Sprawozdawca:

Zygmunt Kozłowski w. r.

